

SESTRINSTVO DANAS IZAZOVI-CILJEVI-SMJEROVI

NURSING IN TODAY'S WORLD, CHALLENGES, ISSUES AND TRENDS

Janice R. Ellis, Celia L. Hartley

Rasprava o individualnim odgovornostima za pojedine konkretne aktivnosti sve je češća u sestrijskoj literaturi. Svakako je potrebno da kao sestra budete svjesni svojih odgovornosti. Vaša profesionalna odgovornost nalazi se u dvostrukom okviru zakonskih i etičkih odredbi.

Etika je u osnovi odluka otići ujutro na posao čak i ako to ne želimo. Moguće je praviti se bolestan i ostati doma nekoliko dana. Nema zakona koji bi osudio vaše vladanje u ovakvoj situaciji. Što je pravilno u osobnom ponašanju? Zapravo se u društvu većinom smatra neprihvatljivim izbjegavanje posla bijegom u bolest i poslodavac će biti podržan u odluci da vas otpusti ako to činite. Etičke se odluke zapravo odražavaju kako na pojedina tako i na ostale. U ovome vrlo jednostavnog slučaja, vi gubite zaposlenje, a poslodavcu nema tko napraviti posao. Zakon sadrži pravila za ponašanja i radnje koje se smatraju nedopuštnima i zabranjenima sa stajališta zakonodavnog autoriteta. Etika i zakon mogu ići ruku pod ruku, podržavajući jedno drugo. Situacija koja ovo obrazlaže, najlakša je za razumijevanje. Na primjer, ako ste ukrali novac od svog poslodavca, to se smatra neetičnim ponašanjem, no to će također biti i kršenje zakona. Mnogi su zakoni napisani kako bi se stvorila društvena osnova koja će osnažiti etičke principe ponašanja kod kojeg je najvažnija dobrobit većine ljudi. U nekim situacijama etika može postavljati potpuno različita pitanja nego što ih postavlja zakon. U prvom primjeru o dolasku na posao ne očekujemo da je to područje kojim će se baviti zakonodavstvo, a zapravo većina ljudi ima zajedničko mišljenje što je dobro, a što loše u takvoj situaciji. U nekim drugim situacijama možemo vidjeti kako se etičke i zakonske vrijednosti razilaze. S ovakvim se okolnostima najteže suočiti. Primjer različitosti tih standarda možemo vidjeti u slučaju kada član vojnih snaga ubija neprijateljskog vojnika za vrijeme rata. Nema zemlje koja bi to smatrala nezakonitim činom, no mnogi ljudi vjeruju da takovo ponašanje nije etično i zbog savjesti odbijaju sudjelovanje u ratu. Bilo bi dobro da se pobliže upoznamo sa značenjem pojmova: statutarni zakoni, običajni zakoni, pravila, institucionalni propisi, krivični zakon, civilni zakon. Zbog kršenja bilo kojeg zakonskog propisa, djelatnost neke profesije može postati nezakonita i važno je biti svjestan izloženosti sestrijske prakse takvim situacijama. U okolnostima u kojima sestra radi pod ograničenjem odredbi liječnika ili druge odgovorne osobe to traži postojanje eksplicitne autorizacije! Čvrsti propisi koji se odnose na specifične situacije kao i odredbe napisane za pojednog pacijenta mogu se smatrati adekvatnom autorizacijom. Običaj ili uobičajena praksa ne mogu nadomjestiti specifičnu autorizaciju na koju se poziva zakon. Nepoštivanje pravila profesije u praksi smatra se krivičnim djelom iako pacijentu nije nanosena nikakva trenutna šteta. Situacija: **kršenje pravila prakse.** Sestra u liječničkoj ordinaciji razgovara s pacijentom. On joj opisuje problem koji liječnik obično liječi. Liječnik nije prisutan, a nema ni drugih na raspolaganju. Sestra daje pacijentu lijek za koji misli da bi mu ga liječnik propisao. Sestrijska praksa ne daje sestri autoritet da dijagnosticira bolest i propisuje lijekove za liječenje. Samo liječnička praksa ima tu autorizaciju. Ovo se dakle može smatrati kršenjem zakona i kriminalnim djelom iako pacijentu nije nanosena nikakva šteta. Kršenje zakona koji se odnose na držanje, distribuciju i kontrolu lijekova također je kriminal! Situacija: **kršenje zakona o narkoticima.** U rutinskoj provjeri dokumentacije narkotika prije odlaska s dužnosti, noćna sestra ustanovljava da podaci u dokumentaciji ne odgovaraju stvarnom broju morfija u zalih. Umorna je i ne želi

vrijeme potrošiti u pretraživanju dokumentacije kako bi ustanovila i ispravila grešku. Umjesto toga ona upisuje lažni podatak pacijentu koji nije primio narkotik, kako bi dokumentacija odgovarala stvarnome stanju. Zbog rigidnosti zakona koji regulira sve stvari koje podliježu kontroli, ovo se smatra kršenjem zakona! Skupo je da se svako kršenje zakona podvrgne sudskome postupku, pa su otkriveno ne završe na sudu. Znaajući to, neke sestre čine greške vjerujući da su sitniji prijestupi prihvatljivi. No, iako ne završe na sudu, ovi prijestupi mogu rezultirati gubitkom zaposlenja ili dozvole za rad. **CIVILNI ZAKON I SESTRINSTVO - Nepravda.** Nepravda može biti namjerna ili nenamjerna. Namjerna nepravda je ona čije je izvršenje planirano, ona nije ograničena samo na tjelesnu štetu. Situacija: **Namjerna nepravda.** Stariji potpuno orijentiran i kompetentan pacijent navečer odlučuje napustiti bolnicu bez odobrenja liječnika, prema planu liječenja, nisu završeni svi terapijski postupci. Noćna sestra odlučuje da pacijent treba dovršiti planirano liječenje i ne dopušta mu otići. Ona uklanja pacijentovu odjeću iz sobe, isključuje mu telefon, a pacijentu je rekla da mu nije dopušteno otići. Pacijent je izražavao ljutnju i izjavljivao da će otići čim pronađe načina. Sljedeće je jutro nazvao sina i napustio bolnicu. Da je pokrenut zakonski postupak, sestra bi se teretila da je pacijentu počinila namjernu nepravdu. Sestra je svjesno nastojala zadržati pacijenta u bolnici protiv njegove volje. Gubitak slobode je šteta koja je bolesniku nanosena. Nenamjerna nepravda je šteta nanosena drugoj osobi ili vlasništvu iako nije postojala namjera za to. Nema je propust u radu koji se ne očekuje u razumne i razborite osobe u specifičnoj situaciji. Ako se šteta nanosena nemarnošću naziva nenamjerna nepravda i oštećenja se mogu popraviti ili nadoknaditi. Nema je širok pojam koji ima niz značenja u društvu. Situacija: **Nemar.** Vlasnik kuće propušta podići predmet koji vidi na podu. Kad se smračilo njegov gost je pao preko toga predmeta i ozlijedio se. To se može nazvati nemarnošću. Nije trebalo doći do ozljeđivanja. Razumna bi i razborita osoba pokupila predmet s poda ili gostu omogućila više svjetla i ozljeda može biti prikazana kao direktan rezultat propusta da se razumno ponašamo. **Nestručnost.** Nestručnost je izraz koji se rabi za specifičnu vrstu nemarnosti. To je izraz za nemar specijalno uvježbane i školovane osobe prema načinu kako obavlja svoj posao. Zapravo nestručnost je izraz koji se upotrebljava kako bi se opisao nemar sestara dok obavljaju svoj posao. Definicija predstavlja isto uz jednu modifikaciju: Rezultat je nenamjerna ali šteta nanosena drugoj osobi ili vlasništvu proizlazi iz propusta da se djeluje razumno, kako bi postupio razborit profesionalac u danoj situaciji. Evo karakteristika nestručnog rada: 1. Osoba treba raditi u profesionalnome svojstvu (za plaću ili kao volonter) 2. Krivi se postupci moraju prikazati 3. Krivi postupci moraju pokazati da su posljedica nedostatka profesionalnoga ponašanja, onakvog kako bi se razborit član te profesije ponašao u toj situaciji. To može značiti oboje, raditi ono što ne bi trebalo raditi ili propuštajući ono što je trebalo napraviti.

Renata Golubić